

Resultaten Landelijke Enquête Docenten

Drs. Jeroen B. van der Linden, Dr. Marjoleine J. Dobbelaer,

2021-06-29

Contents

1	Rapportage	5
1.1	Signaleren vraagstukken	5
1.2	Wijzigingen bij toetsen tijdens COVID-19	6
1.3	Plaats van de toetsing	6
1.4	Aanpassingen aan toetsing	7
1.5	Uitdagingen bij toetsen op afstand	7
1.6	Uitdagingen bij aanpassing van toetsen	7
1.7	Kennisbronnen voor toetsen op afstand	9
1.8	Conclusie en implicaties voor tools	10
2	Resultaten per vraag	13
2.1	Toetsafname	13
2.2	Toetslocatie	13
2.3	Aanpassingen	14
2.4	Toelichting aanpassing	14
2.5	Aanpassingen na COVID	15
2.6	Op afstand getoetst	16
2.7	Problemen toetsen op afstand	16
2.8	Type toetsen	18
2.9	Beschikbaarheid handreikingen	18
2.10	Nuttig uit handreiking	19
2.11	Regels en richtlijnen	20
2.12	Aanvullende opmerkingen	22

2.13	Fraude preventie	22
2.14	Visie toetsen op afstand	22
3	Enquête data	25
3.1	Doel enquête	25
3.2	Doelgroep	25
3.3	Privacy	26
3.4	Resultaten onderzoek	26
3.5	Respons	26
3.6	Bekijk data	26

Chapter 1

Rapportage

De COVID-19-crisis toonde hoe veerkrachtig het hoger onderwijs kan zijn op het gebied van online onderwijs, maar ook waar pijnpunten lagen. De pandemie maakte tijd- en plaatsonafhankelijk toetsen noodzakelijk en tegelijkertijd kwamen daarmee ook verschillende uitdagingen aan het licht. Om die reden is eind 2020 de landelijke werkgroep Toetsen op afstand opgericht als onderdeel van het Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT, een gezamenlijk initiatief van VSNU, VH en SURF. De werkgroep heeft voorjaar 2021 een vragenlijst met betrekking tot het toetsen op afstand uitgezet onder docenten in het Nederlandse hoger onderwijs, met als doel het beter vaststellen welke problemen er spelen bij docenten, welke inzichten het beste gedeeld kunnen worden en aan welke oplossingen en praktische handvatten docenten behoefte hebben, zowel tijdens als na de COVID-19-situatie. Dit eerste hoofdstuk bevat een rapportage van de resultaten van de vragenlijst; het geeft een overzicht van welke problemen docenten tegenkwamen, geeft richting en handvatten voor oplossingen en tools welke docenten in de toekomst kunnen helpen bij toetsen op afstand. In hoofdstuk 2 staat een samenvatting van de resultaten per vraag uit de vragenlijst. In hoofdstuk 3 is meer informatie over de vragenlijst te vinden, evenals de vragenlijst zelf en de data van de respondenten die toestemming hebben gegeven om de antwoorden publiek beschikbaar te maken.

1.1 Signaleren vraagstukken

De vragenlijst bestaat uit 19 open en gesloten vragen verdeeld over vijf categorieën: toetsen op afstand, toetsdoel en toetsontwerp, procedures, regels, richtlijnen en toetsorganisatie, fraudepreventie en visie op toetsen op afstand. Daarnaast werden nog enkele demografische vragen gesteld. De vragenlijst is verspreid via sociale media en nieuwsbrieven van het Versnellingsplan, het netwerk Toetsbekwaamheid h(b)o en de SIG digitaal toetsen.

201 respondenten zijn gestart met de vragenlijst en hebben de vragenlijst deels of geheel beantwoord. 151 docenten hebben bruikbare antwoorden gegeven. 66,9% van die 151 hebben meer dan 70% van de vragen beantwoord. Respondenten kwamen vooral uit het hbo (78,9%) en deels ook wo (16,8%). De respondenten kwamen het meest uit de domeinen economie en bedrijf, onderwijs en opvoeding, techniek en gezondheid en dan voornamelijk uit grote onderwijsinstellingen. Het merendeel van de respondenten was docent en dan meestal in de rol van examinerator. De statistische analyse met behulp van SPSS liet geen significante verschillen zien tussen de gesloten vragen en de demografische kenmerken. Er is in de antwoorden daarom geen verschil gemaakt tussen bijvoorbeeld antwoorden van docenten uit het wo of het hbo. Op de antwoorden op de open vragen is een beknopte inhoudelijke thematische analyse uitgevoerd met behulp van het programma ATLAS.Ti8. Voor deze laatste analyse zijn in twee rondes thema's geïdentificeerd en besproken met de werkgroep.

De geïdentificeerde thema's zijn: (1) wijzigingen bij toetsen tijdens COVID-19, (2) uitdagingen bij toetsen op afstand en (3) kennisbronnen voor toetsen op afstand. Deze thema's worden hieronder beschreven.

1.2 Wijzigingen bij toetsen tijdens COVID-19

In de eerste plaats was de werkgroep benieuwd of toetsing in het hoger onderwijs doorgang gevonden had en of daar wijzigingen in plaats hadden gevonden. De docenten werd gevraagd of toetsen werden afgenomen zoals die in het toetsprogramma en/of de onderwijs- en examenregelingen beschreven staan. Voor toetsen met enkel een formatieve functie was dat in meerderheid het geval, slechts een kwart van de docenten gaf aan dat deze toetsen werden aangepast. Voor summatieve toetsen lag dat anders, daarvan gaf een kleine meerderheid van de docenten aan dat de toetsen werden aangepast. Daarbij wordt wel een kanttekening geplaatst in die zin dat door sommige docenten een wijziging in afname, bijvoorbeeld een presentatie via Teams in plaats van op locatie, niet als wijziging wordt gezien. Immers, de doelen, de toetsvorm en de beoordeling worden niet aangepast en niet elke docent noemt een online afname een wijziging.

1.3 Plaats van de toetsing

De Covid-maatregelen hebben een grote invloed gehad op de plaats waar toetsing plaatsvond. Vervuit de meeste docenten geven aan dat zij op afstand getoetst hebben. Het grootste deel van de toetsing tijdens de COVID-19 maatregelen vond dan ook niet op de instelling plaats, de meeste toetsing vond plaats op afstand. Een derde van de docenten geeft aan dat er een hybride model gebruikt

werd als het gaat om de plaats van de afname van toetsing. Ongeveer een kwart gaf aan dat toetsing enkel op de instelling plaatsvond.

1.4 Aanpassingen aan toetsing

De meeste docenten geven aan dat aanpassingen in de toetsvorm noodzakelijk waren. Gevolg is dat in sommige gevallen de variatie in verschillende toetsvormen binnen het onderwijs daardoor toenam. Het merendeel van de aanpassingen bestond uit het omzetten van een kennistoets naar een take-home tentamen (bijvoorbeeld casusopdrachten, open vragen of essay opdrachten) die meestal door studenten thuis uitgewerkt wordt, zonder toezicht. Een groot aantal respondenten gaf aan dat assessments die normaliter fysiek afgenomen worden, zoals portfoliogesprekken, nu online afgenomen werden via een videoverbinding. Daarbij werden de eisen meestal gelijk gehouden en is enkel de afnamevorm aangepast naar online. Sommige beoordelingen, zoals stagebeoordelingen waren soms echter niet mogelijk. Een enkele toets werd uitgesteld wanneer fysieke afname noodzakelijk werd geacht. In de basis van toetsen, zoals de toetsdoelen de toetsmatrijs, werden weinig aanpassingen gedaan.

Dit maakt duidelijk dat de COVID-19 maatregelen ervoor gezorgd hebben dat er veel meer dan gebruikelijk op afstand werd getoetst en dat daarvoor met name aanpassingen in de afname en toetsvorm noodzakelijk waren.

1.5 Uitdagingen bij toetsen op afstand

De meeste docenten hebben goede ervaringen met de aangepaste toets- en afnamevormen; meer dan de helft van de docenten geeft aan in de toekomst zowel de nieuwe aangepaste toetsen als de oorspronkelijke toetsen te gaan gebruiken. Echter docenten zijn ook tegen diverse uitdagingen aangelopen bij het toetsen op afstand.

1.6 Uitdagingen bij aanpassing van toetsen

Docenten hebben de meeste problemen ervaren bij vaardigheidstoetsen en kennistoetsen. Vaardigheidstoetsen werden vooral uitgesteld omdat docenten het lastig vonden om deze op afstand af te nemen. Bij kennistoetsen liepen docenten vaak tegen het probleem aan dat de vorm die de toets bij de omzetting moest krijgen niet duidelijk was. Vanwege de tijdsdruk moest er echter wel een hoop gebeuren en geleerd worden, instituten zagen al snel het gevaar in van het alleen maar uitstellen van toetsen. De hoeveelheid tijd en moeite die het maken van goede toetsvragen kost, leverde een hoge werkdruk bij docenten op. Zeker bij

grote groepen studenten levert de taxonomische omzetting problemen op doordat de (veelal) open vragen een grotere nakijklast geven voor docenten. Vanwege fraudegevoeligheid werden open vragen en opdrachten met daarbij unieke antwoorden van studenten vaak wel als oplossing voor dit probleem aangedragen. Een alternatief is om veel verschillende versies van toetsvragen en toetsen te maken, maar ook dat levert een hoge werkdruk op. Daar komt bij dat deze vragen niet hergebruikt konden worden omdat gebleken is dat studenten vragen verzamelen en met elkaar delen.

Bij het beantwoorden van de vragen uiten docenten hun zorgen over de kwaliteit van de toetsing. Er worden veel opmerkingen gemaakt over de toetskwaliteit, de borging van de toetskwaliteit en over gerelateerde zaken zoals fraudegevoeligheid, online proctoring en de werk- en tijdsdruk. Een aantal docenten geeft aan dat de nadruk bij deze omgezette toetsen minder op kennisreproductie komt te liggen. In een aantal gevallen worden de negatieve kanten van online proctoring benoemd zoals de ethische afweging en de weerstand van studenten en docenten tegen online proctoring.

Bij toetsen op afstand is het voorkomen en opmerken van fraude een groter probleem dan bij toetsen op locatie. Hoe controleer je de identiteit en hoe voorkom je dat er antwoorden gedeeld worden? Doordat er minder controle uitgeoefend kan worden op de omgeving waarin de toets afgenomen wordt, is preventie van fraude een belangrijk aandachtspunt bij het toetsen op afstand, zo geven docenten aan. Toch zijn er wel een aantal maatregelen die docenten nemen, sommige preventief maar een aantal ook curatief. In Tabel 1 staan de meest genoemde maatregelen.

Genoemde maatregelen tegen fraude:

Actie	Frequentie
Online proctoring	28
Unieke toets per student	17
Inzetten plagiaatsoftware	12
Toets met random vragen/volgorde	9
Verkorten tijdsduur	9
Verificatiegesprekken	8
Toets in blokken zonder terugbladerfunctie	4
Studenten verklaring laten tekenen	4
Mondelinge toets afname	4
Afnemen van digitale toetsen op locatie	2
Informatie naar studenten over wat fraude is	2
Meerdere versies	2
Lockdown browser	1

Ondanks bovenstaande maatregelen geven veel docenten aan dat fraude niet altijd voorkomen kon worden en dat deze maatregelen slechts in zeer beperkte

mate hielpen. Met name bij online proctoring zijn veel gevallen benoemd waarbij achteraf bleek dat er toch gefraudeerd was: “Achteraf gehoord dat ook hier geholpen is bij de toets... zonder dat de docent dat gezien heeft...”. Het is dan ook niet verwonderlijk dat een groot aantal docenten van mening is dat bijvoorbeeld het toetsen van kennis echt voorbehouden is aan het op locatie toetsen, al dan niet met behulp van ICT.

Docenten hebben dus meerdere uitdagingen bij toetsen op afstand aan weten te pakken. Ze hebben in een korte tijd veel nieuwe kennis op moeten doen om aanpassingen in de toetsen voor elkaar te krijgen. Docenten hebben noodgedwongen een grote professionaliseringsslag gemaakt, maar dat heeft wel een zware wissel getrokken op docenten vanwege tijdsdruk en werkdruk.

1.7 Kennisbronnen voor toetsen op afstand

Er is veel literatuur beschikbaar over toetsen op afstand en over alternatieve toetsvormen. Er zijn meerdere lectoraten binnen het hbo en meerdere leerstoelen binnen het wo die zich bezighouden met toetsing. De meeste docenten gaven aan dat ze tijdens de Corona-pandemie de beschikking hadden over bronnen bedoeld voor het toetsen op afstand.

Paradoxaal is dat er zowel docenten zijn die aangeven dat bepaalde handreikingen erg geholpen hebben als docenten die aangeven dat er behoefte is aan bepaalde handreikingen. Niet alle docenten hebben bestaande handreikingen gevonden of zij misten het overzicht: “... omdat je door de bomen het bos niet meer zien. Een heldere boomstructuur zou mij bijvoorbeeld erg kunnen helpen...”.

Docenten benoemen concrete bronnen die geholpen hebben, zoals de resultaten uit het onderzoek naar formatief evalueren van Baartman en Gullikers (2017) of boeken zoals Programmatisch toetsen (Baartman, van Schilt-Mol, & van der Vleuten, 2020) en Toetsrevolutie (Sluijsmans & Segers, 2018). Deze literatuur richt zich echter voornamelijk op de doorontwikkeling van assessmentpraktijken en niet perse op oplossingen binnen de COVID-19 maatregelen. Daarnaast is veelvuldig gebruik gemaakt van de documenten die verschillende hogescholen beschikbaar stelden aan elkaar, bijvoorbeeld binnen het netwerk Toetsbekwaamheid h(b)o. Vele instituten hebben deze handreikingen vertaald naar hun eigen context. Wat werd gemist zijn concrete handvatten en goede begeleiding om toetsen om te zetten en om goede toetsvragen te construeren, zowel op inhoudelijk als organisatorische vlak. Ook goede voorbeelden worden als helpend ervaren, bijvoorbeeld in de vorm van instructievideo's.

De onderstaande aanbevelingen voor concrete handreikingen worden bij navraag door docenten benoemd en kunnen dienen als inspiratie voor concrete tools die ontwikkeld kunnen worden.

- Inrichting van een digitale toetsomgeving

- Inrichting van online proctoring
- Inrichting van High Stakes momenten zoals bijvoorbeeld assessmentgesprekken (bij grote EC eenheden)
- Inrichting van toetsen voor grote groepen
- Toetsen van vaardigheden
- Stappenplannen voor het omzetten van of alternatief voor toetsvragen, toetsvormen en toetssystemen
- Informatie over privacyregels bij het omzetten naar online toetsvarianten
- Instructies voor betrokkenen bij online toetsen
- Instructie voor het lezen en interpreteren van de psychometrische analyses die veel software geeft
- Inzicht in de kosten van het omzetten van het bovenstaande

1.8 Conclusie en implicaties voor tools

Uit deze verkenning blijkt ten eerste dat toetsing op grote schaal wezenlijke aanpassingen heeft ondergaan naar aanleiding van de COVID-19 maatregelen. De aanpassingen zitten met name in de wijze van afname en de omzetting van kennistoetsen naar vormen die op afstand afgenomen kunnen worden. Een groot deel van de toetsing heeft dan ook, ondanks alle beperkingen, plaatsgevonden. Toetsen die enkel qua afname aangepast werden, waren daar meestal al geschikt voor en behoeften geen inhoudelijke aanpassingen. Kennistoetsen zijn niet van zichzelf geschikt voor afname op afstand en daarbij hebben dan ook de meeste inhoudelijke aanpassingen plaatsgevonden. De eerste uitdaging lag voor docenten bij het ontwerpen van deze alternatieve toetsvormen. De toetskwaliteit stond onder druk omdat toetstaken op een ander taxonomisch niveau kwamen te liggen. Daar komt bij dat deze omzetting in een zeer korte tijd plaats moest vinden, wat de nodige werkdruk heeft opgeleverd. De tweede uitdaging lag bij het afnemen van toetsen. Fraude was lastig te ontdekken omdat de omgeving slechts deels gecontroleerd kon worden. Online proctoring werd soms gezien als de oplossing, maar dit zorgde soms ook voor grote problemen en weerstand bij studenten in verband met hun privacy (Heyblom, 2021).

Ondanks de uitgebreide ervaring met toetsen op afstand tijdens de COVID-19 maatregelen, behoeven drie onderwerpen nog verduidelijking voordat toetsen op afstand in de toekomst een gedegen vaste plek kan krijgen in de toetsprogramma's: visie, toetsbekwaamheid van docenten en tools.

Als eerste is er behoefte aan een duidelijke visie op toetsen op afstand. Volgens docenten zijn belangrijke onderdelen van deze visie bijvoorbeeld de werkdruk en belasting van docenten en studenten. Dit vanwege de werkdruk bij docenten bij het omzetten van toetsen, maar bijvoorbeeld ook bij het maken van open vragen en opdrachten door studenten. Daarnaast moet er aandacht zijn voor de mogelijkheden en de beperkingen van toetsen op afstand, met name op het gebied van kennistoetsen. Problemen als de privacy van de studenten, de mindere

motivatie van studenten bij online lessen en toetsen, fraudepreventie en digitale geletterdheid zouden beschreven moeten worden met passende en werkende oplossingen. Daarnaast is er veel onduidelijkheid over wat wet en regelgeving toestaat als het gaat om toetsen op afstand. Er is behoefte aan een duidelijke informatievoorziening.

Het tweede onderdeel is de toetsbekwaamheid van docenten. Een groot deel van de kennis die nodig is bij de omzetting en afname van toetsen op afstand is reeds aanwezig bij docenten, maar ze hebben moeite om deze bronnen effectief in te zetten. Het omzetten van toetsen en toetsvragen is een aparte vaardigheid die lang niet alle docenten binnen het hoger onderwijs bezitten. Ondanks dat er voldoende literatuur voorhanden is, is de diversiteit hierin groot en niet altijd op maat voor datgene waar docenten behoefte aan hebben. De toetsbekwaamheid op het toetsen op afstand moet verder ontwikkeld worden. Daarbij is het noodzaak dat deze toetsbekwaamheid geen quick fix is, maar dat er een duurzame ontwikkeling plaatsvindt bij de docenten en in de toetsprogramma's (Meijer et al., 2020; Sluijsmans, Boei, de Beer, van der Linden, & Meijer, 2017).

Als derde is er bij docenten behoefte aan praktische tools. Deze tools bestaan bijvoorbeeld uit duidelijke richt- en handleidingen ondersteund door deskundigen en videomateriaal, bij voorkeur gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. De werkgroep Toetsen op afstand is bezig met het ontwikkelen van een tool voor docenten op basis van de uitkomsten van deze vragenlijst, de ontwikkelde handreikingen tijdens de COVID-19 crisis en bestaande literatuur over toetsen op afstand. Deze tool helpt docenten bij het kiezen van de juiste toetsvorm en geeft tips en good practices hoe de toetsvorm in te zetten in de praktijk. De tool is binnenkort te vinden via versnellingsplan.nl/zones/toetsen-op-afstand/.

Chapter 2

Resultaten per vraag

In dit hoofdstuk gaan wij in op de afzonderlijke enquêtevragen. Na elke enquêtevraag volgt een samenvatting van de gegeven antwoorden.

2.1 Toetsafname

Kunnen de toetsen op dit moment ongewijzigd worden afgenomen?

Met ongewijzigd wordt bedoeld: zoals opgenomen in het huidige onderwijs-/toetsprogramma en/of onderwijs- en examenreglement (OER) en zoals u die vóór de COVID-19 ontwikkeld had. Het gaat hierbij om toetsen met zowel een formatieve als een summatieve functie (zie deze link voor meer informatie hierover).

Toets	Ja	Nee	nvt
Formatief (n=131)	63.4%	25.2%	11.5%
Summatief (n=130)	46.2%	52.3%	1.5%

2.2 Toetslocatie

Waar vindt de toetsing op dit moment, tijdens de COVID-19 maatregelen, grotendeels plaats?

Locatie	Percentage (n=131)
Op de onderwijsinstelling	26.7%
Vanuit huis/op afstand	41.2%

Locatie	Percentage (n=131)
Op de werkplek (stage)	1,5%
Hybride (een mix van bovenstaande)	30.5%

2.3 Aanpassingen

Waren er sinds de COVID-19 maatregelen (maart 2020) aanpassingen noodzakelijk in de toetsing? Het gaat hierbij om toetsen met zowel een formatieve als een summatieve functie.

En zo ja; om welke aanpassingen ging dit? (meerdere antwoorden mogelijk)

Locatie	Frequentie
Nee, er waren geen aanpassingen noodzakelijk	14
Ja; aanpassing wijze van afname (digitaal ipv fysiek)	99
Ja; aanpassing toetsdoelen	17
Ja; aanpassing toetsvorm	79
Ja; aanpassing toetsmatrijs	17
Ja; aanpassing toetsprogramma	15

2.4 Toelichting aanpassing

Kunt u beknopt de uitgevoerde aanpassingen toelichten?

90 respondenten hebben toelichting gegeven op de uitgevoerde aanpassingen. Ruim de helft (50) van de respondenten gaven aan dat er voor een ander toetsvorm gekozen is en dat de variantie in verschillende toetsvormen binnen het onderwijs daardoor toenam. Het merendeel wordt daarbij omgezet van een kennistoets naar een take-home paper (casusopdrachten, open vragen en essay opdrachten) die meestal door studenten thuis uitgewerkt wordt, zonder dat daarbij proctoring ingezet wordt. Daarbij wordt redelijk vaak aangegeven (17) dat de nadruk bij deze omgezette toetsen minder op kennisreproductie komt te liggen en meer op een hoger taxonomisch niveau. Een klein aantal geeft daarbij aan dat het mede vanwege capaciteitsproblemen op het instituut is dat de toetsen thuis gemaakt worden. Een enkeling geeft aan dat er juist ingezet is op uitbreiding van ICT apparatuur.

Indien werd vastgehouden aan de reguliere toetsvorm wordt 14 keer aangegeven dat er proctering wordt ingezet, bijvoorbeeld in systemen als ANS, Testvision of Cirrus. In een aantal gevallen worden de negatieve kanten van proctoring benoemd zoals de ethische afweging en de weerstand van studenten en docenten

tegen proctoring. 7 maal wordt benoemd dat online varianten van toetsing problemen opleveren met de borging van de kwaliteit van de toetsing, bijvoorbeeld bij vermoedens van fraude, wat lastig te bewijzen is. Soms wordt het ook niet als probleem gezien, bijvoorbeeld bij een programmatisch toetssysteem, waarbij de toets slechts een datapunt is en de mindere betrouwbaarheid niet als probleem ervaren wordt.

Een groot aantal respondenten (40) gaven aan dat performancetoetsen of assessments die normaliter fysiek afgenomen wordt, zoals portfoliogesprekken, CGI's en presentaties van eindwerkstukken, nu online afgenomen werden via een videoverbinding. Daarbij worden de eisen meestal gelijk gehouden en is enkel de vorm aangepast naar online. Sommige beoordelingen, zoals veldwerk en stage zijn soms echter helemaal niet mogelijk.

Een klein deel van de respondenten (6) geeft aan dat er toetsdoelen naar aanleiding van een andere toetsvorm zijn aangepast. Soms vervallen toetsdoelen, een enkele keer worden doelen bij een toets verderop in het curriculum die op een hoger niveau toetst getoetst. Een enkele toets wordt uitgesteld wanneer fysieke afname noodzakelijk wordt geacht. Deze worden als uitzondering ondanks de beperkingen zo snel mogelijk toch op locatie afgenomen.

Respondenten geven meestal niet aan op basis waarvan de omzetting van de toetsvorm heeft plaatsgevonden. Slechts een enkeling geeft aan dat dit op basis van handreikingen binnen het instituut gebeurd, soms er sturend wat niet als goed wordt ervaren. Ook wordt eenmaal de handreiking die gedeeld is op het netwerk toetsbekwaamheid genoemd.

Eén respondent geeft aan dat een alternatieve toetsvorm zo goed bevallen is dat deze als vast in het toetsprogramma is opgenomen. In een enkel geval geeft het aanleiding tot een evaluatie van de huidige toetspraktijk. Zo wordt soms de mondelinge vorm ook na de maatregelen aangehouden.

2.5 Aanpassingen na COVID

Wat wordt er na de COVID-maatregelen gedaan met de nieuwe aangepaste toetsen, wanneer het onderwijs weer in gangbare vorm kan plaatsvinden?

Aanpassing	Percentage (n=99)
We vervangen de oorspronkelijke toetsen door de nieuwe aangepaste toetsen	10,1%
We gebruiken zowel de nieuwe aangepaste toetsen als de oorspronkelijke toetsen	58,6%

Aanpassing	Percentage (n=99)
We gebruiken dan weer de oorspronkelijke toetsen en er wordt niet gedaan met de nieuwe aangepaste toetsen	20,2%
Nieuwe aangepaste toetsen aanpassen o.b.v. ervaringen tijdens COVID	2.0%
Nog niet bekend	9,1%

2.6 Op afstand getoetst

Toetst u op afstand of heeft u tijdens COVID-19 maatregelen op afstand getoetst?

Met toetsen op afstand bedoelen we toetsen waarbij de student fysiek niet aanwezig is op de campus om de toets te maken. Het gaat daarbij om een toets die (zonder COVID-19 maatregelen) ook op de campus afgenomen had kunnen worden en dus niet om bijvoorbeeld langere opdrachten of scripties.

Toetsen op afstand	Percentage (n=117)
Nee	9.4%
Ja	90.6%

2.7 Problemen toetsen op afstand

Als u bij het toetsen op afstand bij onderstaande activiteiten problemen of uitdagingen heeft ondervonden, zou u deze dan willen omschrijven?

Wilt u daarbij vermelden bij welke soort(en) toets(en) dit aan de orde was (bijvoorbeeld kennistoets of vaardigheidstoets)?

2.7.1 Problemen of uitdagingen bij (her)formuleren van toetsdoelen

Net als bij vraag 4 komt ook bij dit onderdeel terug dat er een uitdaging ligt bij het herformuleren van toetsdoelen op een hoger niveau in verband met de onmogelijkheid van het hergebruiken en het zonder fraude afnemen van kennis/reproductievragen. In elk geval niet zonder proctoring toe te passen omdat

anders onmogelijk de omstandigheden te controleren zijn. Proctoring brengt ook weer een hoop problemen met zich mee, zowel qua betrouwbaarheid, qua privacy gevoeligheid en qua systeemeisen. Soms is als oplossing gekomen om het probleem te omzeilen door de toetsing voor bepaalde onderdelen uit te stellen tot wanneer het afnemen van fysieke toetsen weer mogelijk was.

Daarnaast wordt genoemd dat toetsdoelen alleen herformuleren eigenlijk niet kan. Ook de leerdoelen zouden dan aangepast moeten worden.

2.7.2 Problemen of uitdagingen bij (her)ontwerp van toets(en)

Uit de meeste reacties blijkt dat er veelvuldig gebruik gemaakt is van de documenten die verschillende hogescholen beschikbaar stelden aan elkaar. Met name de HvA, de HU, Avans en de HAN worden genoemd. Maar binnen het netwerk toetsbekwaamheid, dat ook een aantal keer genoemd wordt (aantal) werd een hoop gedeeld. Wat wordt gemist is een overzicht en concrete handvatten om toetsen om te zetten en om goede toetsvragen te construeren.

Ondanks deze beschikbaarheid liepen een aantal docenten toch tegen het probleem aan dat de vorm die de toets bij de omzetting moest krijgen niet duidelijk was. Het omzetten van vragen is een aparte vaardigheid die lang niet alle docenten binnen het hoger onderwijs bezitten. Vanwege de tijdsdruk moest er echter wel een hoop gebeuren. Die steile leercurve in combinatie met de hoeveelheid tijd en moeite die het maken van goede toetsvragen nu eenmaal kost, leverde een hoge werkdruk op. Zeker bij grote groepen levert de taxonomische omzetting problemen op doordat de (veelal) open vragen een grote last zijn voor zowel studenten als docenten. Vanwege fraude gevoeligheid werden unieke antwoorden van studenten vaak wel als oplossing aangedragen. Daarnaast zijn er een aantal vraagtypen die lastig om te zetten zijn, denk bijvoorbeeld aan wiskundige formules of elektrische stroomschema's. Een alternatief is om veel verschillende versies van toetsvragen en toetsen te maken, maar ook dat levert een hoge werkdruk op. Daar komt bij dat deze vragen, zoals aangegeven, niet hergebruikt kunnen worden omdat gebleken is dat studenten vragen verzamelen en met elkaar delen. Daarnaast is het probleem omzeilt door op locatie te toetsen.

De grootste uitdaging ligt hem echter in de kwaliteit van de toetsing. Er worden veel (66) opmerkingen gemaakt over de toetskwaliteit, de borging van de toetskwaliteit en over gerelateerde zaken zoals fraudegevoeligheid, proctoring of de werkdruk en tijdsdruk waardoor de kwaliteit onder druk komt te staan. Het is bij online toetsen lastig om zeker te weten dat de juiste student ook aan de andere kant de, in een zeer korte tijd ontwikkelde, toets maakt en dat de antwoorden individueel onder de juiste omstandigheden gegeven worden. En zelfs als dat al zo is, dan is de vraag of er wel het juiste getoetst wordt, omdat er vaak op een ander niveau getoetst wordt. Soms wordt daarom bij proctoring

naderhand alsnog besloten dat deze vorm niet mag of mag het binnen bepaalde instituten/faculteiten niet.

2.7.3 Problemen of uitdagingen bij (her)ontwerp van het toetsprogramma

Er zijn niet veel docenten die deze vraag ingevuld hebben, een deel geeft aan daar geen zicht op te hebben. Degene die het ingevuld hebben zijn wel duidelijk: het toetsprogramma wordt niet aangepast binnen de huidige maatregelen en dat zou ook niet moeten. Het wordt gebruikt om bijvoorbeeld toetsen op hoger niveau te verantwoorden, om de methodemix te beschrijven en te vergelijken of om aan te geven dat bepaalde toetsen in een ander deel of een ander moment binnen het toetsprogramma terugkomen.

2.8 Type toetsen

Wat is het type toetsen waar u de meeste problemen mee heeft ervaren? Zie deze link voor meer informatie over de type toetsen.

Toets soort	Percentage (n=48)
Kennistoets(en)	68.8%
Vaardigheidstoets(en)	37.5%
Praktijkttoets(en) en werkplekleren/stage	20.8%
Integrale toets(en)	12,5%
Scriptie	6.3%
Anders	8.3%

2.9 Beschikbaarheid handreikingen

Heeft u de beschikking over handreikingen, hulpdocumenten of andere bronnen, bedoeld voor het toetsen op afstand?

Handreikingen	Percentage (n=107)
Ja	72.0%
Nee	28.0%

2.10 Nuttig uit handreiking

Welke informatie uit de handreikingen, hulpdocumenten of andere bronnen vond u het meest bruikbaar of waardevol en zou u daarom aanbevelen voor een nieuwe aanvullende online tool?

Er zijn zowel docenten die aangeven dat bepaalde handreikingen erg geholpen hebben als docenten die aangeven dat er behoefte is aan bepaalde handreikingen. Het is duidelijk dat deze twee perspectieven nog onvoldoende bij elkaar komen. Soms worden concrete onderdelen benoemd (zoals de resultaten uit het onderzoek van Baartman en Gullikers of boeken zoals Programmatisch toetsen, Voorbeelden en ervaringen uit de praktijk (Baartman, Schilt-Mol en Van der Vleuten) en Toetsrevolutie (Sluijsmans). Deze literatuur richt zich echter voornamelijk op de doorontwikkeling van assessment praktijken en niet perse op oplossingen binnen de coronacrisis.

Docenten geven regelmatig aan dat hun eigen hogeschool handreikingen heeft opgesteld op basis van bestaande landelijk gedeelde documenten, vertaald naar de eigen context. Daarmee zijn deze documenten niet vanzelfsprekend deelbaar. Daarnaast voelen de respondenten zich meestal niet gemakkelijk bij het delen van deze documenten (hoeveel zijn er ingeleverd?)

Aanbevelingen voor concrete handreikingen liggen in de volgende onderdelen:

1. Inrichting van een digitale toets omgeving
2. Inrichting van proctoring
3. Inrichting van High Stakes momenten zoals bijvoorbeeld assessmentgesprekken (bij grote EC eenheden)
4. Inrichting van toetsen voor grote groepen
5. Toetsen van vaardigheden
6. Stappenplannen voor het omzetten van of alternatief voor
  - a. Toetsvragen
  - b. Toetsvormen
  - c. Toetsystemen
7. Informatie over privacyregels bij het omzetten naar online toetsvarianten
8. Instructies voor betrokkenen bij online toetsen
9. Instructie voor het lezen van de psychometrische analyses die veel software geeft
10. Inzicht in de kosten van het omzetten van het bovenstaande

Daarnaast is er behoefte aan expertbegeleiding bij bovenstaande vraagstukken, zowel op inhoudelijk als organisatorische vlak op diverse onderdelen binnen de toetscyclus. Ook goede voorbeelden worden als helpend ervaren, bijvoorbeeld in de vorm van instructievideos. Deze worden soms meer gewaardeerd dan pagina's lange handleidingen.

Frappant is dat de door sommige docenten gevraagde informatie (bijvoorbeeld een beslisboom over andere toetsvormen) door anderen juist benoemd worden als erg behulpzaam. De hierboven genoemde handreikingen zijn mijn inziens dan ook vaak reeds aanwezig, maar blijkbaar schort het aan bekendheid en aan structuur doordat

... je door de bomen het bos niet meer ziet. Een heldere boomstructuur zou mij bijvoorbeeld erg kunnen helpen...
(R_2ScdSztmmFtXyXG).

Webinar met voorbeelden van online tools (naar voorbeeld van UU Educatie)

2.11 Regels en richtlijnen

Liep u bij het toetsen op afstand tegen problemen aan bij procedures, regels en richtlijnen of in de toetsorganisatie?

	Problemen en uitdagingen bij procedures, regels en richtlijnen of in de toetsorganisatie?	Mogelijke oplossingsrichtingen / verbetermogelijkheden	Nieuwe inzichten die u wilt delen
Doelbepaling/toetsen	Op zich houden op toetsprogramma. Robuustheid tp. Betrouwbaar en valide toetsen. Aanpassingen kosten tijd en mogen (EC) of kunnen (ICT) soms niet.	Bijhouden wijzigingen in toetsen. Meer tijd, deskundigheid en ondersteuning. Flexibele systemen en toetsprogramma. Fysieke afname.	Noodgedwongen hebben docenten een grote professionaliseringsslag gemaakt, maar dit heeft een zware wissel getrokken ivm tijdsdruk en werkdruk.

.	Problemen en uitdagingen bij procedures, regels en richtlijnen of in de toetsorganisatie?	Mogelijke oplossingsrichtingen / verbetermogelijkheden	Nieuwe inzichten die u wilt delen
Toetsconstructie	Zicht op afnamecondities bij digitale afname. Onbekendheid materie. Tijdsdruk. Lage orde toetsen onmogelijk. EC blokt andere toetsvorm.	Aanschaf speciale software, expert ondersteuning, meer tijd. Ruimte krijgen van ec.	
Toetsafname	Betrouwbaarheid ICT. Proctoring en fraude. Meer tijd kwijt. Ondersteuning mist.	Proctoring, meer tijd, fysieke afname, docenten aanwezig, veilige ict. Ec meer tijd geven, ondersteuning	Al veel gedaan, maar nog een lange weg te gaan voordat het toetsen op afstand goed en eerlijk kan plaatsvinden.
Beoordelen	Tijdsdruk ivm deadline en complexere beoordelingen. Authenticiteit van studenten, fraude. Soms onmogelijk om de OER termijnen te aanhouden.	Docenten ondersteunen en faciliteren. Analyses over slagingspercentages en plagiaat.	Ervaring noodzakelijk bij inzet en beoordelen proctoring informatie.
Communiceren en registreren (inclusief inzage)	Inzage van mindere kwaliteit, en grotere vraag ivm minder vertrouwen bij studenten. Vragen op straat bij online inzage.	ICT systemen voor inzage in grote groepen, daarna individueel maatwerk.	Bekendheid geven over problemen zoals vragen op straat.

2.12 Aanvullende opmerkingen

Heeft u nog aanvullende opmerkingen en/of suggesties bij de matrix; vul deze dan hier in:

Oude vormen van toetsen zijn vaak niet geschikt voor deze nieuwe omgevingen. Daarvoor zullen echte overstappen gemaakt moeten worden naar andere toetsystemen: naar meer formatief toetsen, TPACK e.d.

Veel is ook afhankelijk van de organisatie.

2.13 Fraude preventie

Wat heeft u gedaan om fraude te voorkomen bij het toetsen op afstand? Kunt u één voorbeeld beschrijven dat voor u goed werkte? Wilt u daarbij de soort toets vermelden?

1. Studenten nabellen/ interviewen om te kijken of het eigen werk was
2. Afnemen van digitale toetsen op locatie
3. Inzetten plagiaatssoftware
4. Proctoring
5. Toets met random vragen/volgorde
6. Toets opdelen in blokken zonder terugbladerfunctie
7. Digitale toetsen zonder terugbladerfunctie (soms juist ook verboden door ec)
8. Verkorten tijdsduur
9. Toetsvragen op een hoger taxonomieniveau
10. Informatie naar studenten over wat fraude is
11. Studenten verklaring laten tekenen
12. Controleren omgeving van de student via webcam
13. Opgaven met andere getallen
14. time locked opdracht waarbij de opdracht beperkte tijd zichtbaar is en het moment van inleveren beperkt in tijd.

Ondanks bovenstaande maatregelen geven veel docenten aan dat fraude niet voorkomen kon worden en dat deze maatregelen slechts in zeer beperkte mate hielpen.

2.14 Visie toetsen op afstand

De werkgroep Toetsen op Afstand heeft de opdracht om samen met de hoger onderwijsinstellingen een visie op toetsen op afstand te formuleren. Op deze manier kunnen we inzichtelijk maken hoe volgens

het hoger onderwijs toetsen of afstand (ook na de COVID-19 maatregelen) eruit zou kunnen zien, wat er nodig is om dat mogelijk te maken en vast te stellen op welke punten instellingen samen kunnen optrekken (bijvoorbeeld richting leveranciers of in de vorm van het ontwikkelen van tools en kennisdeling).

Waar zou in een dergelijke visie volgens u zeker aandacht voor moeten zijn?

1. Werkdruk docenten
2. Belasting op de student
3. De niet altijd aanwezige motivatie bij studenten als het niet voor de toets is.
4. Blended toetsen
5. Privacy van studenten
6. Samenhangend toetsprogramma
7. Informatievoorziening
8. Beperkingen bij online toetsen
9. Afwegingen bij alternatieve toetskeuze
10. Fraudepreventie
11. Formatieve functie van toetsen, het leerproces van de student
12. Het belang van kennistoetsen
13. Dat beslissingen over studenten niet afhankelijk mogen zijn van 1 toetsmoment.
14. richtlijnen, wet en regelgeving
15. Digitale geletterdheid
16. Sociale uitsluiting bij online toetsen
17. Studentvertrouwen
18. De blik zou m.i. gericht moeten worden op andere mogelijkheden die het element 'toetsing' realiseren. Men zou zich niet alleen maar moeten blindstaren op het oplossen van de paradox tussen fraudebestrijding en privacyschending.
19. Wetenschappelijke onderbouwing van effectiviteit van verschillende toetsvormen op afstand.

Chapter 3

Enquête data

Download hier:

- De enquête zoals die via qualtrics is voorgelegd aan de respondenten (PDF)
- De ruwe data van alle respondenten die hier akkoord mee waren (SPSS .sav)

3.1 Doel enquête

Om een goed beeld te krijgen van de vraagstukken die spelen bij docenten rondom toetsen op afstand, heeft de werkgroep Toetsen op afstand een vragenlijst uitgezet. Het doel was om nog beter vast te stellen welke inzichten het beste gedeeld konden worden, en welke oplossingen/praktische handvatten de werkgroep kan ontwikkelen voor docenten om het toetsen op afstand te ondersteunen, tijdens de COVID-19 maatregelen en daarna.

3.2 Doelgroep

Er is voor gekozen om docenten/opleiders, examinatoren, leden van toets-/opleidings-/curriculumcommissie of onderwijscoördinatoren te beanderen die verantwoordelijk zijn voor het opstellen en afnemen van toetsen. Deelname aan het onderzoek was geheel vrijwillig. Er was tijdens het invullen van de enquête de mogelijkheid om vragen niet te beantwoorden en over te slaan.

3.3 Privacy

De antwoorden op de vragen in de vragenlijst zijn anoniem verzameld. Respondenten zijn erop gewezen dat het starten van de enquête wordt geïnterpreteerd als een indicatie van instemming om deel te nemen aan deze studie. Hiermee is echter op geen enkele manier afstand gedaan van wettelijke rechten en het ontheft de onderzoekers of de betrokken instellingen niet van hun wettelijke en professionele verantwoordelijkheden.

Voor het afnemen van de vragenlijst is gebruik gemaakt van het online platform Qualtrics. Dit platform voldoet aan de AVG/GDPR richtlijnen. Na afsluiten van de enquête zijn de gegevens verwijderd uit Qualtrics en samen met de gedeelde documenten worden opgeslagen op een SURF-drive waar alleen de werkgroep Toetsen op Afstand toegang toe heeft.

3.4 Resultaten onderzoek

De werkgroep Toetsen op Afstand is naar aanleiding van de enquête bezig met de ontwikkeling van een tool voor docenten die hen kan helpen bij toetsen op afstand in de toekomst. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen ook gebruikt worden door instellingen om de toekomstige wijze van toetsing te optimaliseren. Enquête-antwoorden worden uitsluitend gepubliceerd, indien respondenten expliciet toestemming hebben gegeven voor het publiceren van hun antwoorden. Antwoorden zijn niet rechtstreeks herleidbaar naar specifieke instellingen.

3.5 Respons

201 respondenten zijn gestart met de vragenlijst en hebben de vragenlijst deels of geheel beantwoord. 151 docenten hebben bruikbare antwoorden gegeven. 66,9% van die 151 hebben meer dan 70% van de vragen beantwoord. Respondenten kwamen vooral uit het hbo (78,9%) en deels ook wo (16,8%). De respondenten kwamen het meest uit de domeinen economie en bedrijf, onderwijs en opvoeding, techniek en gezondheid en dan voornamelijk uit grote onderwijsinstellingen. Het merendeel van de respondenten was docent en dan meestal in de rol van examinerator.

3.6 Bekijk data